Заклад вищої освіти
«Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Інститут біомедичних технологій
Кафедра мікробіології, сучасних біотехнологій, екології та імунології

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Методика підготовки та порядок захисту

Галузь знань Е Природничі науки, математика та статистика
Спеціальність Е2 Екологія
ОП «Конструктивна екологія та пермакультура»
Другий (магістерський) рівень

Київ
Університет «Україна»
2025

Рекомендовано до друку
Науково-методичною радою Університету «Україна»
Протокол № 2 від 18 грудня 2025 р.

Рецензент: Лисенко В.І., д.б.н., професор, директор Мелітопольського інституту екології та соціальних технологій Університету «Україна»

Укладачі: Мовчан В.О., Сергійчук Н.М., Мележик О.В, Ілюк Н.А.

Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної роботи. Методика підготовки і порядок захисту. К.: Університет «Україна», 2025. 56 с.

Висвітлено сучасні вимоги до виконання кваліфікаційних робіт, основні правила обробки та інтерпретації отриманих результатів, а також вимоги до технічного оформлення робіт, оприлюднення результатів науково-пошукового дослідження, публічного захисту кваліфікаційних робіт на кафедрі мікробіології, сучасних біотехнологій, екології та імунології для здобувачів освіти спеціальності Е2 Екологія ОП «Конструктивна екологія та пермакультура».

© Мовчан В.О., Сергійчук Н.М., Мележик О.В, Ілюк Н.А., 2025
© Університет «Україна», 2025

ЗМІСТ

1. Загальні положення 4

2. Зміст, структура та обсяг кваліфікаційної роботи (проєкту) 8

3. Основні етапи й особливості організації підготовки кваліфікаційної роботи (проєкту)..... 12

4. Права та обов'язки здобувача освіти 14

5. Права та обов'язки наукового керівника 15

6. Основні вимоги до виконання кваліфікаційної роботи (проєкту) 16

7. Захист кваліфікаційної роботи (проєкту) 17

8. Орієнтовна тематика кваліфікаційних робіт (проєктів) 20

9. Оформлення кваліфікаційних робіт (проєктів) 23

10. Захист кваліфікаційних робіт (проєктів) 37

11. Академічна доброчесність 38

Список використаних джерел 41

Додатки 42

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Видання розроблено відповідно до «Положення про випускну кваліфікаційну (дипломну) роботу (проєкт) у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна», затвердженого Рішенням Вченої ради Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» від 30 жовтня 2025 року (протокол № 6), яке регламентує організації написання та захисту кваліфікаційних робіт здобувачами освіти Університету, з урахуванням вимог Законів України «Про вищу освіту», нормативних документів МОН України, стандартів вищої освіти України, нормативних документів Університету – «Положення про організацію освітнього процесу у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна», «Положення про порядок створення і організацію роботи Екзаменаційної комісії», «Положення про організацію та методику проведення поточного, підсумкового контролю та атестації здобувачів вищої та фахової передвищої освіти».

1.1. Основні терміни та визначення

Кваліфікаційна робота – випускна самостійна робота здобувачів вищої освіти, що має навчально-дослідний характер. Мета кваліфікаційної роботи – систематизація, перевірка й узагальнення отриманих здобувачами освіти експериментальних даних, теоретичних знань і практичних навичок.

Кваліфікаційний проєкт – випускна самостійна робота здобувачів вищої освіти, яка складається з теоретичних та експериментальних досліджень, пошукової роботи, розрахунків, креслень та пояснювальної записки.

Проєкт (від лат. *projectus* – кинутий уперед) – сукупність документальних матеріалів для реалізації задуманого об’єкта. Проєкт включає схеми, розрахунки, креслення, макети, моделі та обґрунтування прийнятих рішень, які дають змогу заздалегідь передбачити технічні, технологічні, експлуатаційні якості проєктованого об’єкта.

Проєктування – створення проєкту-прототипу, прообразу передбачуваного чи можливого об’єкта (стану). Розрізняють проєктування об'єктів будівництва, технологічне, інженерно-технічне, машинобудівне, генетичне, техніко-економічне, екологічне тощо.

Об’єктом проєктування в кваліфікаційних проєктах і роботах усіх спеціальностей є системи (природні, природно-технічні, технологічні, біологічні, економічні, соціально- економічні, екологічні, соціальні тощо).

Кваліфікаційна робота (проєкт) магістра є самостійним теоретико-прикладним науковим дослідженням здобувача освіти, що виконується відповідно до навчального плану на завершальному етапі навчання за освітньою програмою певного освітнього рівня і передбачає:

а) систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності та застосування їх при вирішенні конкретних наукових, технічних, економічних, виробничих та інших завдань;

б) розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту, пов'язаних із темою роботи.

Якщо навчальний план допускає під час проведення підсумкової атестації вибір між складанням екзаменів та захистом кваліфікаційних робіт (проєктів), то до написання та захисту кваліфікаційних робіт (проєктів) можуть допускатися здобувачі освіти, які активно та результативно займалися науковою роботою (мають наукові публікації, брали участь у наукових конференціях, перемагали у всеукраїнських конкурсах наукових студентських робіт).

Магістерська кваліфікаційна робота (проєкт) є самостійним дослідженням (розробкою) наукової проблеми. Вона є видом академічної роботи, що систематизує набуті здобувачем освіти знання та вміння у певній сфері. Кваліфікаційна робота (проєкт) магістра **не може** мати тільки оглядовий (реферативний) характер, а передбачає проведення оригінальних теоретичних або експериментальних наукових досліджень (творчих розробок) із проблем певної галузі науки відповідно до спеціальності, виконаних за особистої участі здобувача освіти. Екзаменаційній комісії обов'язково подаються матеріали, що характеризують наукову (творчу) і практичну цінність виконаної роботи – друковані статті, методичні розробки, творчі роботи тощо.

Вимоги до засобів об'єктивного контролю ступеня досягнення кінцевої мети освітньо-професійної підготовки, зокрема, до кваліфікаційної роботи (проєкту), визначаються галузевим стандартом вищої освіти «Засоби діагностики якості вищої освіти» для певного освітнього рівня відповідної спеціальності.

Виконання й захист кваліфікаційної роботи дозволяють визначити рівень теоретичної і практичної підготовки здобувача освіти, перевірити його здатність бути дипломованим фахівцем із певної галузі.

Головною метою написання кваліфікаційної роботи (проєкту) є оволодіння здобувачами освіти інтегрованою здатністю розв'язувати складні завдання і проблеми в певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення дослідницько-пошукових дій на основі

засвоєних за весь період навчання загальних, професійних, предметних компетентностей відповідно до вимог стандартів вищої освіти.

Кваліфікаційна робота аналітичного характеру повинна включати аналітичний огляд науково-технічної літератури, присвяченої вибраній проблемі, містити аналіз існуючих технологічних процесів виробництва продукції, їх впливу на довкілля, а також розробляти обґрунтовані пропозиції з їх удосконалення. Вона може бути присвячена аналізу окремих операцій та елементів технологічного процесу. Аналіз проводять на основі фактичного матеріалу, зібраного здобувачами освіти на підприємствах і в організаціях різних форм власності протягом виробничої практики. Це дає змогу:

– систематизувати та поглибити здобуті знання, творчо застосовувати їх для вирішення конкретних практичних завдань;

– розвивати вміння вести науковий пошук, узагальнювати різні методичні підходи, чітко аргументувати власну точку зору з проблеми, що досліджується;

– виявляти здатність здобувача освіти підбирати, систематизувати та аналізувати інформацію, яка стосується об'єкта і предмета дослідження;

– закріпити вміння здійснювати економічну діагностику;

– поглиблювати навички аналізу економічних показників, закріплювати володіння системним підходом, сучасним методичним апаратом, інструментарієм та прийомами обґрунтування управлінських рішень;

– сформувати навички розробки наукових висновків і конкретних пропозицій щодо вдосконалення управління у сфері професійної діяльності.

Аналітичний характер, як правило, мають роботи економічного та природничого напрямів.

Кваліфікаційна робота розрахункового характеру повинна включати розрахунок технологічного процесу виробництва продукції або його окремих елементів і операцій. Якщо розробляється нова технологія, не прив'язана до існуючого підприємства, то розрахунок робиться на основі вихідних даних, одержаних здобувачем освіти від керівника кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційну роботу експериментального характеру виконують на основі результатів дослідження, проведеного здобувачем освіти під час виробничої практики або під час виконання дослідної роботи на кафедрі чи в профільній лабораторії. Такі роботи, як правило, виконують здобувачі освіти, які виявили схильність до наукової діяльності і беруть участь у роботі наукових гуртків кафедр.

Тематику кваліфікаційних робіт розробляють провідні викладачі профільних (випускових) кафедр, щорічно затверджує Вчена рада навчально-

виховного підрозділу (вводиться в дію наказом проректора з освітної діяльності/керівника відокремленого структурного підрозділу). Тематика кваліфікаційних робіт повинна бути актуальною, відповідати вимогам освітньої програми.

З метою більш раннього залучення здобувачів освіти до наукової роботи, органічного поєднання її з навчанням та надання достатнього часу для ґрунтовного опрацювання обраної теми профільні (випускові) кафедри розробляють і ознайомлюють здобувачів освіти з орієнтовною тематикою кваліфікаційних робіт магістра на початку першого року навчання.

Кваліфікаційне проєктування може здійснюватись на основі заявки від виробничої, наукової або проєктної організації на розробку відповідної роботи (проєкту). У кваліфікаційній роботі (проєкті) слід розробляти заходи з реалізації (впровадження) роботи у виробництво.

Випускові кафедри, підприємства, господарства, проблемні науково-дослідні лабораторії та проєктно-конструкторські організації, на базі яких здійснюється кваліфікаційне проєктування, обов'язково повинні мати базу даних із досліджуваних проблем.

Організація кваліфікаційного проєктування в закладах вищої освіти повинно здійснюватися в системі «освіта-наука-виробництво». Складовими елементами кваліфікаційного проєктування є:

– закріплення здобувачів освіти за випускними кафедрами для проведення науково-дослідної роботи (НДРС);

– розробка на кафедрі тематичного плану реального кваліфікаційного проєктування;

– формування мережі базових підприємств і господарств, в яких готуються кваліфікаційні проєкти;

– отримання заявок підприємств та господарств на виконання кваліфікаційних робіт (проєктів) із визначенням технологічних і галузевих параметрів виробництва;

– проведення експериментальних досліджень (із обов'язковим статистичним обробленням даних із використанням ІТ-технологій) і розробкою шляхів впровадження результатів досліджень;

– оформлення кваліфікаційних робіт (проєктів) відповідно до вимог стандартів, їх рецензування, захист, рекомендації до впровадження.

Однією з форм реального кваліфікаційного проєктування може бути розробка бізнес-планів та їх реалізація шляхом отримання кредитів на створення здобувачами освіти власного виробництва.

Виконання кваліфікаційної роботи (проєкту) передбачає:

– поглиблення, систематизацію та закріплення отриманих за час навчання компетентностей здобувача освіти;

– розвиток здатності обирати й аналізувати наукову або практичну проблему, робити висновки й узагальнення, застосовувати знання для вирішення конкретних наукових, виробничих та інших завдань, обґрунтовувати конкретні рекомендації, які можуть мати теоретичний і/або практичний характер;

– напрацювання й розвиток навичок самостійної роботи і творчого пошуку, в тому числі в умовах, що змінюються;

– оволодіння методикою наукових досліджень та експерименту відповідно до спеціальності;

– визначення рівня підготовленості випускника до майбутньої професійної діяльності, самовдосконалення і продовження навчання для здобуття наступного рівня вищої освіти.

2. ЗМІСТ, СТРУКТУРА ТА ОБСЯГ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

У кваліфікаційній роботі (проєкті) розкривається сутність і актуальність проблеми, що розглядається, вказується ступінь її наукової дослідженості, обґрунтовуються елементи наукової новизни та практична значущість. Проблема розглядається всебічно на основі аналізу літератури, наукових джерел, вивчених фактів і явищ, даних експерименту та ін.

Кваліфікаційна робота (проєкт) повинна:

– показати рівень спеціальної підготовки здобувача освіти, що має відповідати кваліфікаційним вимогам обраної освітньої програми спеціальності (спеціалізації) та здатність і вміння здобувача освіти застосовувати отримані знання з фахових дисциплін для вирішення практичних завдань на основі використання емпіричних і теоретичних методів дослідження;

– базуватись на застосуванні прогресивних методів досліджень;

– містити обґрунтування актуальності теми, її теоретичної та практичної цінності;

– засвідчувати самостійність і системність підходу здобувача освіти під час виконання дослідження з конкретної проблеми;

– засвідчувати обізнаність здобувача освіти з науковою літературою з обраної теми;

– містити аналіз різних поглядів із покликаннями на джерела (у вигляді

посилань або цитувань) і обов'язкове формулювання аргументованої авторської позиції щодо порушених у роботі дискусійних питань;

– повністю розкривати тему дослідження, містити аргументоване обґрунтування висновків і пропозицій, що становлять наукову та практичну цінність.

За своєю ***структурою кваліфікаційна робота (проєкт)***, як правило, складається з:

– титульної сторінки визначеного зразка;

– анотації та «ключових слів» (українською та англійською мовами);

– змісту;

– переліку умовних позначень і скорочень (за необхідності);

– вступу;

– окремих розділів, що складаються з підрозділів і завершуються висновками;

– загальних висновків;

– списку використаних джерел (у тому числі закордонних видань мовою країн Європейського Союзу);

– додатків (таблиць, діаграм, ілюстрацій, документів, розрахунків, методичних розробок, моделей, макетів, виробів тощо – за необхідності).

Далі більш детально пояснено структуру кожної з частин роботи.

У **вступі** розкривається сутність і стан розроблення наукової проблеми, до якої звертається здобувач освіти, формулюються мета та завдання, визначаються методи та етапи дослідження, аналізується джерельна база, виокремлюються різні погляди, характеризуються тенденції в розробленні проблеми, її теоретико-методологічні аспекти; описується логіка експерименту (за необхідності), обґрунтовується необхідність подальших розвідок та ін. Обсяг вступу кваліфікаційної роботи – 4-6 сторінок.

Вступ повинен мати таку структуру:

– обґрунтування актуальності теми;

– визначення об'єкта та предмета дослідження;

– характеристика ступеня вивченості теми в спеціальній науковій літературі;

– визначення мети та завдань дослідження;

– обґрунтування гіпотези дослідження (за необхідності);

– огляд джерельної бази дослідження;

– характеристика методології дослідження;

– обґрунтування практичного значення отриманих результатів, дані про їх апробацію, публікації тощо.

Обґрунтування актуальності теми – обов'язкова вимога до будь-якої кваліфікаційної роботи (проєкту). Висвітлення актуальності теми повинно бути небагатослівним: достатньо в межах однієї сторінки викласти теоретичне і практичне значення розробки теми дослідження.

Об'єкт дослідження – це явище, подія, процес, певні суспільні відносини тощо, які зумовлюють проблему й обрані автором для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Він лише вказує на суттєві зв'язки та відношення, властивості, аспекти, функції, які є визначальними для даного дослідження. Предмет визначає тему дослідження, він також відображається в самій назві роботи.

Для того, щоб проаналізувати стан дослідження з обраної теми, автором роботи (проєкту) складається короткий огляд джерельної бази дослідження, завдяки якому робиться висновок, що обрана тема потребує подальшого розроблення.

Мета дослідження повинна відображати його кінцеві прогнозовані результати. Мета пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також його кінцевим результатом і шляхами його досягнення. Для досягнення поставленої мети дослідження здобувач освіти визначає послідовне виконання відповідних завдань: «проаналізувати», «узагальнити», «описати», «встановити», «удосконалити», «розвинути», «обґрунтувати», «розробити» тощо. Завдання повинні формулюватися точно й конкретно, оскільки їх вирішення повинно визначати зміст розділів кваліфікаційної роботи (проєкту).

Гіпотеза (недоведена теза, припущення, можлива відповідь на запитання) – це науково обґрунтоване припущення, що висувається для пояснення існування окремих явищ, процесів, зв’язків між ними, закономірностей та їх механізмів, яке після перевірки може виявитись дійсним або хибним. Гіпотеза являє собою ймовірну відповідь на питання, що виникають у ході дослідження, це одне з можливих вирішень проблеми.

Об'єкт, предмет, мета і гіпотеза дослідження повинні бути логічно взаємоузгодженими й пов'язаними між собою та темою кваліфікаційної роботи (проєкту).

Важливим етапом кваліфікаційного дослідження є вибір ***методів дослідження***. Вони використовуються як інструмент, завдяки якому досягається визначена мета роботи. Під час написання кваліфікаційної роботи (проєкту) здобувач освіти повинен обирати та використовувати ті методи, за допомогою яких можлива реалізація поставлених у дослідженні завдань.

Наукова новизна отриманих результатів. У вступі подається коротка анотація нових наукових положень чи рішень, запропонованих здобувачем освіти особисто. Необхідно показати відмінність отриманих результатів від

відомих раніше, описати ступінь новизни: *уперше розроблений, запропонований, синтезований, удосконалений (модифікований), одержав подальший розвиток* тощо.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Подаються відомості про практичне застосування одержаних результатів дослідження або рекомендації щодо їх використання.

Особистий внесок автора. У разі використання в кваліфікаційній роботі (проєкті) ідей чи розробок, що належать співавторам, разом із якими були написані наукові праці, підготовлені доповіді і виконані спільні дослідження, здобувач освіти повинен відзначити цей факт у кваліфікаційній роботі (проєкті) з обов'язковою вказівкою конкретного особистого внеску.

Апробація результатів роботи. Зазначається, на яких конференціях, семінарах доповідалися результати дослідження тощо.

Публікації. Наявність публікацій, що є підтвердженням апробації результатів наукового дослідження, є обов'язковою умовою допуску до захисту магістерської кваліфікаційної роботи (проєкту). Зазначається кількість та назви статей у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалів і тез конференцій, в яких опубліковані результати кваліфікаційної роботи (проєкту).

Основна частина повинна відповідати таким вимогам:

– в основній частині, поділеній на окремі розділи, розкривається зміст теми дослідження; у кожному розділі повинна бути завершеність змісту, головна ідея, а також тези, підтверджені покликаннями на джерела, твердження різних авторів, результати анкетувань, експериментів, аналітичних даних, практичного досвіду тощо;

– положення і твердження автора мають бути пов'язані між собою логічно, увесь текст має бути підпорядкований одній головній ідеї;

– кожний розділ роботи необхідно завершувати висновками, а після завершення дослідження формулюються загальні висновки щодо всієї;

– основна частина кваліфікаційної роботи складається, як правило, із 2-3 розділів. Зміст розділів повинен відповідати темі кваліфікаційної роботи (проєкту) та повністю її розкривати. Назви розділів не повинні збігатися з назвою всієї роботи. Матеріал у розділах повинен викладатися логічно, лаконічно й аргументовано та відповідати вимогам, які ставляться до кваліфікаційних робіт (проєктів).

Загальні висновки. Логічним завершенням кваліфікаційної роботи (проєкту) є формування загальних висновків. Головна їхня мета – узагальнити підсумки проведеної роботи. Висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень, методичних рекомендацій. Дуже важливо, щоб вони

максимально відповідали поставленим завданням. Також рекомендовано формулювати висновки до кожного розділу кваліфікаційної роботи (проєкту).

У висновках необхідно відображати не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, а й можливі недоліки та проблеми, а також сформулювати конкретні рекомендації та пропозиції щодо їх усунення. У висновках слід наголошувати на якісних та кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтовувати достовірність результатів дослідження, викладати рекомендації щодо вирішення порушених проблем, удосконалення підходів до їх подальшого вивчення. У стислій формі, з логічною послідовністю викладаються зроблені автором узагальнення і висновки, які в подальшому складають основу доповіді здобувача освіти під час захисту кваліфікаційної роботи (проєкту) перед Екзаменаційною комісією. Обсяг висновків, як правило, становить 2-4 сторінки.

Обсяг основного тексту кваліфікаційної роботи (проєкту) залежить від теми, а також специфіки галузі знань, освітньої програми та характеру дослідження (теоретичне чи прикладне). Основна частина повинна містити два-три розділи, кожний із яких не менше двох підрозділів. Зміст розділів має точно відповідати темі роботи, її меті та завданням. Орієнтовний обсяг основної частини магістерської кваліфікаційної роботи – 40-60 сторінок для природничо-математичних спеціальностей.

До основного тексту не зараховуються сторінки зі списком використаних джерел, переліком умовних позначень і додатками, а також сторінки основного змісту без тексту, на яких розміщені лише таблиці, схеми, рисунки (ці сторінки входять до загального обсягу тексту роботи). Загальний обсяг тексту кваліфікаційної роботи (проєкту) не регламентується. Сторінки всіх складових кваліфікаційної роботи (проєкту) підлягають наскрізній нумерації.

3. ОСНОВНІ ЕТАПИ Й ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

Орієнтовними етапами підготовки й захисту кваліфікаційної роботи (проєкту) є:

– написання здобувачем освіти заяви на ім'я керівника навчально-виховного підрозділу про дозвіл виконувати кваліфікаційну роботу та призначення наукового керівника (Додаток 1);

– вибір теми із переліку затверджених Вченою радою навчально-виховного підрозділу;

– формування спільно з науковим керівником завдання і календарного графіка виконання роботи (Додаток 2);

– складання робочого плану кваліфікаційної роботи (проєкту);

– підбір та аналіз джерел;

– збір фактичного матеріалу, проведення дослідно-пошукової роботи, написання тексту, апробація результатів на конференціях, публікація статей, тез доповідей тощо;

– узгодження з науковим керівником тексту роботи та отримання здобувачем освіти індивідуальних консультацій, участь у семінарах для групи здобувачів освіти, що виконують кваліфікаційні роботи (проєкти) на споріднені за змістом чи характером теми;

– остаточне оформлення кваліфікаційної роботи (проєкту) й передавання її науковому керівникові (форма відгуку керівника кваліфікаційної роботи (проєкту) наведена в Додатку 3) та рецензентові (форма направлення роботи (проєкту) на рецензію наведена в Додатку 4, а форма рецензії – в Додатку 5);

– попередній захист кваліфікаційної роботи (проєкту) на кафедрі;

– передавання та реєстрація кваліфікаційної роботи (проєкту), відгуку наукового керівника, рецензій та інших супровідних документів у деканат для Екзаменаційної комісії;

– публічний захист кваліфікаційної роботи (проєкту) перед Екзаменаційною комісією.

Здобувачеві освіти надається право обрати тему кваліфікаційної роботи (проєкту) з рекомендованої кафедрою тематики або за пропозицією чи згодою наукового керівника – відповідно до комплексного плану наукових досліджень кафедри або індивідуального плану наукової роботи керівника. Здобувач освіти також має право запропонувати власну тему кваліфікаційної роботи (проєкту) з переконливою аргументацією щодо її актуальності. Така власна тема кваліфікаційної роботи (проєкту) має бути затверджена Вченою радою навчально-виховного підрозділу.

На підставі особистої заяви здобувача освіти на засіданні кафедри ухвалюється тема його кваліфікаційної роботи (проєкту) та призначається науковий керівник.

Теми кваліфікаційних робіт (проєктів) затверджуються у вересні-жовтні першого року навчання для здобувачів магістерського рівня.

За необхідності, але не пізніше ніж за один місяць до захисту, тема кваліфікаційної роботи (проєкту) може уточнюватися або змінюватися, про що ухвалюється відповідне рішення кафедри.

Завдання для виконання кваліфікаційної роботи (проєкту) надає науковий керівник.

Якщо кваліфікаційна робота (проєкт) присвячена складній (комплексній) темі, крім наукового керівника кафедрою, як виняток, може бути призначений

науковий консультант. Консультантами з окремих розділів кваліфікаційної роботи можуть призначатися професори і доценти, асистенти ЗВО, а також висококваліфіковані фахівці, наукові співробітники інших установ, організацій і підприємств за профілем розділу. Консультанти надають допомогу здобувачу освіти в роботі над відповідним розділом, перевіряють якість виконання завдання, ставлять на титульному аркуші свій підпис. Необхідність призначення наукового консультанта має бути належно обґрунтованою.

Рецензенти кваліфікаційних робіт (проєктів), як правило, призначаються з числа науково-педагогічних працівників Університету, які мають наукові ступені, вчені звання. До рецензування можуть також залучатися науково-педагогічні працівники інших закладів вищої освіти із науковими ступенями і вченими званнями, а також висококваліфіковані фахівці з галузі, що відповідає темі кваліфікаційної роботи (проєкту). Для магістерської кваліфікаційної роботи (проєкту) необхідно дві рецензії (зовнішня і внутрішня).

4. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

Здобувач освіти зобов 'язаний:

– чітко дотримуватися графіка виконання кваліфікаційної роботи (проєкту), а у випадках його порушення давати аргументовані пояснення науковому керівникові або завідувачу кафедри;

– подавати відповідно до графіка науковому керівникові текст кваліфікаційної роботи (проєкту) частинами та в завершеному вигляді;

– оформити кваліфікаційну роботу (проєкт) відповідно до Національних стандартів і технічних вимог;

– дотримуватися вимог нормативних документів щодо академічної доброчесності, персонально відповідати за відсутність академічного плагіату в кваліфікаційній роботі (проєкті);

– аргументовано й тактовно реагувати на зауваження наукового керівника та рецензента, давати обґрунтовані відповіді на запитання членів Екзаменаційної комісії та присутніх на публічному захисті кваліфікаційної роботи (проєкту).

Здобувач освіти має право:

– пропонувати власну тему кваліфікаційної роботи (проєкту) з обґрунтуванням її актуальності;

– обирати наукового керівника;

– порушувати питання перед кафедрою про заміну наукового

керівника, якщо для цього є вагомі підстави;

– мати повний доступ до всіх інформаційних баз даних та ресурсів університету, наукової бібліотеки, кафедри;

– користуватися допомогою наукового керівника в підготовці кваліфікаційної роботи (проєкту);

– ознайомитись із рецензією (рецензіями) на свою кваліфікаційну роботу (проєкт) до її захисту.

5. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

Кафедри призначають наукових керівників кваліфікаційних робіт (проєктів), як правило, із числа професорів та доцентів університету. В окремих випадках, виходячи зі специфіки теми кваліфікаційної роботи (проєкту), за погодженням із проректором з освітньої діяльності, керівниками кваліфікаційних робіт (проєктів) можуть бути призначені висококваліфіковані фахівці з галузі, що відповідає темі кваліфікаційної роботи (проєкту).

Наукова спеціальність, вчене звання керівника, його наукові інтереси повинні відповідати тематиці кваліфікаційних робіт (проєктів), для виконання яких він призначений як науковий керівник.

Рішення про призначення наукового керівника кафедра приймає одночасно із затвердженням теми кваліфікаційної роботи (проєкту).

З метою оптимізації навчального навантаження керівників кваліфікаційних робіт (проєктів) проводяться семінари, консультації з групами здобувачів освіти, що виконують кваліфікаційні роботи (проєкти) на споріднені за змістом чи характером теми. Чисельність здобувачів освіти у групі для семінарських занять, групових консультацій, як правило, не перевищує 15 осіб.

Цей вид навчальної роботи не входить до нормативної кількості навчальних дисциплін із розрахунку на одного викладача.

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) зобов'язаний:

– надавати здобувачу освіти допомогу у виборі й обґрунтуванні теми, складанні плану та визначенні етапів виконання роботи, доборі джерел та обранні методів дослідження, написанні, оформленні роботи, підготовці її до публічного захисту тощо;

– надавати допомогу у складанні індивідуального плану роботи та контролювати його виконання;

– проводити систематичні консультації для окремих здобувачів освіти та семінари для групи здобувачів освіти, що виконують кваліфікаційні роботи (проєкти) на споріднені за змістом чи характером теми;

– протягом усього періоду виконання кваліфікаційної роботи на основі аналізу підготовлених здобувачем освіти матеріалів контролювати цей процес та періодично інформувати кафедру про стан підготовки роботи;

– надавати допомогу здобувачу освіти в підготовці наукових публікацій за результатами дослідження і сприяти їх опублікуванню в фахових виданнях, матеріалах наукових конференцій, круглих столів та ін.;

– нести відповідальність за випадки виявлення академічного плагіату в кваліфікаційній роботі (проєкті) здобувача освіти;

– надати об'єктивний письмовий відгук про кваліфікаційну роботу (проєкт) здобувача освіти (з висновком щодо можливості її захисту) не пізніше як за два тижні до захисту на засіданні Екзаменаційної комісії.

Науковий керівник має право:

– ознайомитись із рецензією (рецензіями) на кваліфікаційну роботу (проєкт) здобувача освіти до її захисту;

– брати участь у відкритому засіданні Екзаменаційної комісії, на якому захищається кваліфікаційна робота (проєкт), підготовкою якої він керував.

Якщо захист кваліфікаційної роботи (проєкту) визнається незадовільним й Екзаменаційна комісія дає згоду на повторний захист роботи без зміни теми, науковий керівник надає здобувачу освіти необхідну допомогу в доопрацюванні роботи.

6. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

До написання кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі освіти, які виконали всі вимоги індивідуального навчального плану.

Кваліфікаційна робота (проєкт) виконується державною мовою або мовою, що вивчається відповідно до освітньої програми.

Обов’язкова умова високої якості кваліфікаційної роботи (проєкту) – її науковість, чітка логіка викладу, правильність мовностилістичного оформлення. Текст повинен бути старанно вивірений автором після комп’ютерного набору перед друком принтером. Відповідальність за достовірність використаних у роботі числових, фактичних даних, цитат тощо несе автор.

Максимальний обсяг цитувань для кваліфікаційних робіт (проєктів) не повинен перевищувати 40% від загального обсягу тексту, а робота допускається до захисту за умови, якщо її текст визнається оригінальним (з високою унікальністю) в межах, визначених у п. 4.4. «Положення про порядок

запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових, навчально-методичних, кваліфікаційних та навчальних роботах у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна», затвердженого рішенням Вченої ради від 24.04.2025 (протокол №3) і введеного в дію наказом президента Університету від 24.04.2025 №66.

Бібліографічне оформлення роботи повинно відповідати вимогам Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 [Чинний від 2016-07-01].

Після завершеного оформлення кваліфікаційна робота (проєкт) підписується здобувачем освіти на титульній сторінці, брошурується та передається науковому керівникові для відгуку.

Отримавши відгук наукового керівника, здобувач освіти подає кваліфікаційну роботу (проєкт) на кафедру та на рецензування.

Не пізніше, ніж за 1 місяць перед засіданням ЕК готує файл кваліфікаційної роботи у форматі, прийнятному для перевірки на плагіат та подає кваліфікаційну роботу (проєкт) на кафедру. Разом з роботою подається повний комплект супроводжуючих документів.

Не пізніше як за два тижні до захисту, відповідно із затвердженим графіком засідань Екзаменаційної комісії, кафедра на підставі відгуку наукового керівника та рецензії (рецензій) надає рекомендацію щодо захисту кваліфікаційної роботи (проєкта) здобувача освіти.

Паперові варіанти кваліфікаційних робіт не пізніше ніж за 3 дні до захисту передаються випусковим кафедрам та зберігаються в архіві НВП 5 років. На кафедру до захисту необхідно передати друкований варіант роботи у твердому переплетенні та електронну версію роботи. **Повна ідентичність друкованого тексту й електронного файла обов'язкова.**

Екзаменаційній комісії можуть надаватися також інші матеріали, що характеризують наукову та практичну значущість роботи (опубліковані статті, тези наукових доповідей за темою дослідження; акти впровадження результатів дослідження; розроблені та виготовлені здобувачем освіти макети, моделі, пристрої тощо). Наявність таких матеріалів підвищує цінність кваліфікаційної роботи (проєкту) та враховується при її оцінюванні.

7. ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

До захисту кваліфікаційної роботи (проєкту) допускаються здобувачі освіти, які повністю виконали всі вимоги навчального плану.

Захист проводиться на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії.

Рекомендовано таку процедуру захисту:

Здобувач освіти готує ілюстративний чи презентаційний матеріал і доповідає секретарю Екзаменаційної комісії про готовність.

Голова Екзаменаційної комісії оголошує початок захисту, зачитуючи:

a) тему роботи;
b) автора;
c) кафедру;
d) керівника;
e) рецензента.

Голова Екзаменаційної комісії надає дозвіл здобувачу освіти для доповіді, регламентуючи час, як правило, це становить до 10 хв, що відповідає озвученню приблизно трьох-чотирьох сторінок тексту.

Усний виступ здобувача освіти на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії, як правило, містить:

– обґрунтування актуальності теми;

– визначення мети кваліфікаційної роботи (проєкту), логіки реалізації конкретних завдань;

– розкриття сутності наукової новизни, теоретичної та практичної значущості отриманих результатів дослідження;

– виклад висновків, рекомендацій.

Під час виступу здобувач освіти повинен продемонструвати рівень володіння матеріалом дослідження й аргументовано довести наукову та практичну цінність виконаної роботи, зокрема:

– виявити ґрунтовну обізнаність і належну ерудованість щодо обраної проблеми та предмета дослідження, в тому числі обізнаність у зарубіжних джерелах у контексті своєї спеціальності;

– показати інноваційний характер самостійно отриманих результатів.

Після закінчення доповіді голова Екзаменаційної комісії пропонує членам комісії задати питання доповідачу. Кількість питань необмежена.

Здобувач освіти зобов’язаний по суті відповісти на запитання членів Екзаменаційної комісії та присутніх. Підсумкові запитання задає голова Екзаменаційної комісії.

Після закінчення відповідей на запитання секретар Екзаменаційної комісії зачитує рецензію та відгук. На вказані зауваження та недоліки здобувач освіти дає пояснення чи погоджується з окремими.

Під час захисту кожен член комісії та голова Екзаменаційної комісії у персональних відомостях виставляє оцінки за критеріями, визначеними методичними рекомендаціями для конкретної спеціальності.

Оцінювання кваліфікаційної роботи (проєкту) здійснюється за національною шкалою та за 100-бальною шкалою університету. При оцінюванні кваліфікаційної роботи (проєкту) Екзаменаційна комісія враховує такі основні компоненти: 1 – вагомість отриманих наукових результатів та якість оформлення кваліфікаційної роботи (проєкту); 2 – презентацію та представлення результатів роботи під час офіційного захисту; 3 – оприлюднення результатів кваліфікаційної роботи (проєкту).

Компоненти оцінювання кваліфікаційної роботи (проєкту)

№ з/п	Орієнтовні критерії оцінювання	Оцінювання
1.	Вагомість отриманих наукових результатів: • точність та коректність формулювань наукових положень та висновків, балів, • наукова новизна та практична значущість, • актуальність обраної теми наукового дослідження, • чіткість постановки мети та завдань кваліфікаційної роботи (прєкту) та повнота їх реалізації, • адекватність обраних методів наукового дослідження, • обсяг отриманих експериментальних даних та глибина їх інтерпретації, • дотримання наукового стилю викладу інформації.	До 50 балів (для магістрів)
	Якість оформлення кваліфікаційної роботи (проєкту) відповідно до встановлених вимог.	До 10 балів
2.	Представлення результатів кваліфікаційної роботи (проєкту) на офіційному захисті (якість доповіді та мультимедійної презентації, відповіді на запитання).	До 30 балів
3.	Оприлюднення результатів кваліфікаційної роботи (проєкту): • участь у наукових конференціях, конкурсах студентських наукових робіт, • наявність наукової публікації за результатами кваліфікаційної роботи (проєкту) в друкованому чи електронному виданні, • впровадження результатів наукової роботи в практику, наявність актів впровадження.	До 10 балів (для магістрів)
	Максимальна оцінка	**100 балів**

Після прослуховування всіх здобувачів освіти на закритому засіданні голова Екзаменаційної комісії оформлює загальну відомість, виставляючи загальну середню оцінку.

Запрошуються всі магістранти, які захищалися, присутні. Голова Екзаменаційної комісії оголошує оцінки захисту, які будуть занесені у протоколи.

Здобувачу освіти, який успішно захистив кваліфікаційну роботу (проєкт), за рішенням Екзаменаційної комісії присвоюється ступінь магістра. Вручення документів про освіту та нагородних відзнак, як правило, відбувається під час урочистостей, присвячених випуску здобувачів освіти, після оформлення відповідного наказу, дипломів та додатків до них.

Якщо здобувач освіти склав на «відмінно» не менше 75 % дисциплін навчального плану, а з інших дисциплін отримав оцінку «добре» і захистив кваліфікаційну роботу (проєкт) із оцінкою «відмінно» (не менше 90 балів за шкалою ЄКТС), згідно Положення про видачу диплома з відзнакою випускникам Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», затвердженого рішенням Вченої ради Університету від 18.10.2024 (протокол №7) і введеного в дію наказом президента Університету від 21.10.2024 №138, йому видається **диплом із відзнакою**.

За пропозицією Екзаменаційної комісії кращі кваліфікаційні роботи (проєкти) відзначаються заохочувальними заходами, зокрема наданням випускникам рекомендацій до вступу в аспірантуру тощо.

Після завершення роботи Екзаменаційної комісії оформлюється акт передачі всіх захищених кваліфікаційних робіт на зберігання до архіву університету.

Якщо захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним, Екзаменаційна комісія ухвалює рішення щодо можливості повторного захисту тієї самої роботи з доопрацюванням чи необхідності опрацювання нової теми, визначеної відповідною кафедрою.

Здобувач освіти, який не захистив кваліфікаційної роботи (проєкту), допускається до повторного її захисту протягом трьох років після закінчення курсу навчання в Університеті.

Здобувачам освіти, які не захищали кваліфікаційної роботи (проєкту) з поважної причини (підтвердженої документально), наказом президента Університету може бути продовжено термін навчання до закінчення терміну роботи Екзаменаційної комісії з метою захисту кваліфікаційної роботи (проєкту), але не більше, ніж на один рік.

8. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ (ПРОЄКТІВ)

1. Оцінка екологічного стану міського парку та розроблення конструктивних заходів його оптимізації.
2. Аналіз біорізноманіття скверу як основа для конструктивного екологічного проєктування.

3. Дослідження потоків речовин і енергії в антропогенній екосистемі міського району.
4. Оцінка ефективності зелених насаджень у зниженні забруднення повітря в урбоекосистемі.
5. Конструктивні заходи з підвищення екологічної стійкості міської зеленої зони.
6. Вплив антропогенного навантаження на стан ґрунтів у міських екосистемах та шляхи їх відновлення.
7. Застосування фіторемедіації для зменшення забруднення ґрунтів на урбанізованій території.
8. Оцінка екосистемних послуг міського скверу та розроблення рекомендацій щодо їх підвищення.
9. Дослідження мікрокліматичних функцій зелених зон у межах міста.
10. Екологічна оцінка стану малих водних об’єктів у міському середовищі та заходи з їх відновлення.
11. Аналіз видового складу деревних насаджень міського парку та обґрунтування його оптимізації.
12. Оцінка рівня шумового забруднення в зоні рекреації та конструктивні способи його зниження.
13. Вплив рекреаційного навантаження на біотичні компоненти парку.
14. Роль ґрунтових мікроорганізмів у самовідновленні антропогенної екосистеми.
15. Практичне застосування біочару для покращення властивостей міських ґрунтів.
16. Конструктивна екологічна модель управління відходами в межах міського скверу.
17. Оцінка стану зелених коридорів міста та пропозиції щодо їх екологічного покращення.
18. Дослідження впливу дорожньо-транспортного навантаження на екосистему міського парку.
19. Формування екологічно збалансованої структури зелених насаджень рекреаційної зони.
20. Аналіз екологічних ризиків урбанізованої території та розроблення конструктивних рішень.
21. Екологічна оцінка техногенно порушеної ділянки та розроблення плану її рекультивації.
22. Оцінка якості атмосферного повітря в межах міської зеленої зони.
23. Дослідження стану ґрунтово-рослинного покриву як індикатора екологічного стану урбоекосистеми.

24. Практичне застосування природоорієнтованих рішень у міській екосистемі.
25. Оцінка впливу кліматичних факторів на функціонування міського скверу.
26. Конструктивні екологічні заходи з підвищення адаптивності зелених насаджень до змін клімату.
27. Екологічний моніторинг стану рекреаційної екосистеми в умовах міста.
28. Дослідження ефективності зелених насаджень як біофільтрів забруднювачів.
29. Розроблення конструктивної моделі управління міською зеленою інфраструктурою.
30. Комплексна екологічна оцінка антропогенної екосистеми міського парку з практичними рекомендаціями.
31. Створення лісосаду на заболоченій ділянці.
32. Ревайлдінг територій.
33. Оптимізація системи лісосмуг.
34. Розвиток системи екопоселень в Україні.
35. Потенціал пермакультури у відновленні українського села.
36. Особливості пермакультурного господарювання у різних регіонах України.
37. Відновлення водного балансу території.
38. Урбоекосистеми з пермакультурною складовою.
39. Створення високопродуктивної екосистеми у морській затоці.
40. Лісосад на опустелених землях.
41. Модульний лісосад проти опустелювання.
42. Перспективність використання дуба черешчатого як едифікатора лісосаду.
43. Пермакультурний дизайн підприємства.
44. Плейстоценовий парк чи пермакультурне господарство?
45. Гарденотерапія з використанням Теплих грядок Розума.
46. Пермакультурний дизайн закладів освіти.
47. Мініекосистеми міста для екотерапії.
48. Лікарські рослини для сталого розвитку.
49. Потенціал міської пермакультури в Україні.
50. Екологічні стежки з пермакультурними об’єктами.
51. Лісосмуги для сталого розвитку територій.
52. Пермакультурна ферма.
53. Лісосмуги як елемент пермакультурного господарства.
54. Пермакультурне озеленення міста.

55. Дахове озеленення за принципами пермакультури.
56. Екологічні проблеми ОТГ та методи їх вирішення.
57. Збереження і використання водно-болотних угідь.
58. Лісосад як основа стійкої екосистеми.
59. Екопоселення України як складова глобальної мережі.
60. Технологія виробництва дизпалива із відходів пластику.

9. ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

Оформлення кваліфікаційної роботи – важлива частина наукового дослідження. Зміст і форма кваліфікаційної роботи нерозривно зв'язані між собою і повинні складати єдине ціле. Вимоги до змісту й оформлення науково-дослідницьких робіт кваліфікаційного характеру достатньо високі.

Кваліфікаційна робота повинна бути написана державною мовою, з дотриманням вимог сучасного українського правопису, з використанням відповідної наукової термінології та бути викладена у науковому стилі.

Друкований варіант роботи повинен відповідати таким вимогам:

– бути надрукованим на одному боці паперу А4 (297×210 мм);

– обсяг роботи – 50-60 сторінок друкованого тексту без урахування списку використаних джерел та додатків;

– параметри сторінки: верхнє і нижнє поля – 2 см; ліве поле – 3 см; праве поле – 1,5 см.

– шрифт – Times New Roman, кегль – 14, інтервал – 1,5;

– абзацний відступ – 1 см на початковому рядку кожної частини тексту;

– правки, редагування, оформлення текстів здобувачем освіти виконуються відповідно до загальноприйнятих вимог;

– сторінки роботи повинні бути пронумеровані. Першою сторінкою кваліфікаційної роботи є титульний аркуш, який включають у загальну нумерацію сторінок. Номер сторінки на титульному аркуші не ставиться. На всіх подальших сторінках роботи номер необхідно розміщувати у правому верхньому куті без крапки в кінці;

– текст має бути розділений на рубрики – параграфи, пункти, підпункти, абзаци. Рубрикація тексту при виконанні кваліфікаційної роботи повинна бути спрямована на більш легке і зрозуміле сприйняття матеріалу дослідження, і тому всі частини рубрики повинні бути логічно підпорядкованими: назви параграфів повинні співвідноситися між собою і підпорядковуватись основній думці тексту;

– розділи, параграфи, таблиці, рисунки, малюнки слід нумерувати арабськими цифрами без знаку номера (№);

– заголовок повинен складатися із **ключових слів** (тобто тих, що мають основне смислове навантаження). Заголовки не повинні містити скорочених слів та абревіатур, а також розміщуватися більше ніж на двох рядках. **Заголовки структурних частин** роботи друкують **великими літерами** симетрично до тексту (вирівнювання по центру), без номера: «**ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ...», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ», «ДОДАТКИ».** Номер розділу ставиться після слова «**РОЗДІЛ**», наприклад, «**РОЗДІЛ 1»,** а назва розділу пишеться з нового рядка по центру. Після номера і назви розділу крапка не ставиться;

– кожна **структурна частина** кваліфікаційної роботи повинна починатися з **нової сторінки**.

Наприклад:

РОЗДІЛ 1
ОЦІНЮВАННЯ ВЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ
ПІДПРИЄМСТВА З ВИКОРИСТАННЯ НАДР

– **параграфи** нумеруються у межах кожної глави, після номера ставиться крапка, наприклад: «1.2.». Після номера друкується заголовок параграфа малими літерами (крім першої). Крапку в кінці заголовка не ставлять. Номер і заголовок параграфа слід друкувати **з абзацного відступу**. Відступ між заголовком глави (параграфа) і текстом повинен бути 2 міжрядкових інтервали. Переноси слів у заголовках будь-якого рівня не допускаються.

Наприклад:

1.2. Основні чинники екологічно небезпечного впливу на довкілля

Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими самими правилами, як пункти.

Наприклад:

1.2.1. Проблеми оцінювання впливу на атмосферне повітря

– рисунки, таблиці, схеми можуть бути вставлені у текст, а можуть бути розміщені на окремих аркушах. Зазвичай на окрему сторінку рекомендують виносити широкі рисунки або таблиці, орієнтація яких не збігається з орієнтацією основних сторінок. Сторінки з рисунками і таблицями входять до загальної нумерації. Навіть якщо таблиця, рисунок, схема винесені на окрему сторінку, вони повинні бути поряд із першою згадкою про них;

– кожен рисунок, малюнок, схема чи таблиця повинні бути пронумеровані і підписані. Нумерація ілюстративного матеріалу може бути наскрізною або за главами і розділами;

– номер ілюстрації і назву розміщують відразу після неї, крапка в кінці не ставиться. Посилання на ілюстрацію необхідно подавати в підбір до основного тексту і не виділяти окремим реченням;

– оформлення таблиць виконують згідно вимог. Напис «Таблиця» та її номер розміщують у правому верхньому куті, над заголовком таблиці, оформлюють курсивом без крапки в кінці. Якщо таблиця переноситься на іншу сторінку, то над перенесеними частинами таблиці (на наступних сторінках) ставиться напис «Продовження таблиці 2.1»;

– нумерація формули подається у круглих дужках, на одному рядку з нею, з правого боку сторінки.

Структура кваліфікаційної роботи – це чітко регламентована послідовність розміщення її основних частин довідково-супровідного і змістового характеру. Вона відображає теоретичну та практичну частини виконаного дослідження, свідчить про рівень її наукової та загальної методологічної підготовки.

Кваліфікаційна робота, з урахуванням порядку розміщення, повинна складатися з таких структурних компонентів:

– титульний аркуш (Додаток 6);

– завдання на виконання кваліфікаційної роботи;

– реферат (анотація) роботи як короткий виклад основних положень роботи (Додаток 7);

– зміст роботи (Додаток 8);

– перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів, використаних у роботі;

– вступ (актуальність проблеми, мета та завдання досліджень, об’єкт та предмет вивчення, значущість виконаної роботи, її наукове та практичне застосування);

– основна частина (виклад матеріалу за темою дослідження):

– теоретична частина (огляд літератури за темою);

– перспективні та актуальні напрямки досліджень (результати попередніх досліджень за темою);

–характеристика методів, методик та умов виконання дослідження;

– експериментальна (дослідна) частина (виклад результатів);

– відомості про результати теоретичного чи науково-експериментального дослідження;

– аналіз, інтерпретація та узагальнення результатів досліджень;

– висновки;

– список використаної літератури;

– додатки (за необхідності).

ТИТУЛЬНА СТОРІНКА

Титульний аркуш є першою сторінкою кваліфікаційної роботи. Він оформлюється за чітко визначеними правилами і повинен містити такі позиції (Додаток 6):

– назву закладу вищої освіти та структурного підрозділу;

– реквізити допуску роботи до захисту;

– тему кваліфікаційної роботи;

– дані про виконавця кваліфікаційної роботи (у родовому відмінку);

– групу та прізвище з ініціалами здобувача (у називному відмінку);

– науковий ступінь, вчене звання, посаду, прізвище та ініціали наукового керівника роботи;

– поле для відміток про результати захисту роботи;

– повну назву бази виконання роботи (у разі, якщо базою була науково-дослідна чи виробнича установа);

– місто виконання і рік написання роботи.

Тема кваліфікаційної роботи повинна бути лаконічною, стислою, максимально відображати суть роботи та відповідати вимогам.

ЗМІСТ

Зміст (Додаток 8) як структурний компонент кваліфікаційної роботи подають на початку тексту. Він містить вступ, заголовки усіх розділів, підрозділів, пунктів (крім підзаголовків, які друкуються у підбір) роботи, а також висновки, практичні рекомендації, список використаної літератури і додатки (у разі наявності) із зазначенням номерів початкових сторінок.

Заголовки у змісті повинні точно відтворювати заголовки в тексті, їх скорочення не допускаються. Заголовки одного рівня рубрикації тексту необхідно розміщувати один під одним. Заголовки кожного подальшого рівня зміщено праворуч щодо заголовків попереднього рівня на один абзацний відступ. Усі заголовки пишуться маленькими літерами з першої великої, крапка в кінці заголовка не ставиться.

ВСТУП

Вступ – це частина кваліфікаційної роботи, яка дає загальне уявлення про конкретний напрям наукового пошуку і містить необхідні кваліфікаційні характеристики проведеного наукового дослідження.

Вступ містить:

- обґрунтування **актуальності**;

- формулювання **мети і завдання** дослідження, які потрібно вирішити для досягнення поставленої мети;

- визначення **об'єкта і предмета** дослідження;

- **методи** дослідження;

- характеристику **бази дослідження** – установи (об’єкта), де відбувалася експериментальна робота, передбачена завданнями магістерського дослідження;

- опис наукової новизни і наукової, соціальної та практичної значущості теми;

- відомості про апробацію результатів дослідження.

Актуальність проблеми дослідження.

Актуальність дослідження містить критичний аналіз та порівняння з відомими підходами до розв’язання проблеми, що дозволяє обґрунтувати її важливість, необхідність і доцільність для розвитку відповідної галузі науки України та соціальну значущість.

Автор роботи повинен показати уміння обрати тему, оцінити своєчасність її дослідження і цим відповісти на питання**: чому саме сьогодні необхідно розглядати цю наукову проблему.**

Орієнтовна схема обґрунтування актуальності проблеми дослідження може бути такою:

– дати об'єктивну оцінку сучасного стану об'єкта дослідження з акцентуванням уваги на проблемах і суперечностях;

– показати, як на сучасному етапі розв'язуються існуючі проблеми на практиці, якщо можливо – з посиланням на офіційні документи;

– оцінити стан наукової розробленості обраної проблеми: на основі стислого аналізу літератури визначити коло науковців, які займалися її розробкою, висвітлити проблематику їхніх досліджень і наголосити на маловивчених або зовсім невивчених моментах;

– зробити висновки про те, що малодослідженість конкретного аспекту проблеми зумовила вибір зазначеної теми.

Мета та завдання дослідження. Після обґрунтування актуальності вибраної теми слід сформулювати мету роботи та виділити ті завдання, які потрібно розв’язати для досягнення поставленої мети.

Необхідно **конкретно вказати, що саме передбачає вивчити та охарактеризувати заплановане експериментальне дослідження.** Не варто

формулювати мету як «Дослідження ...», «Вивчення ...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Метою магістерської роботи є **очікуваний кінцевий результат**, який зумовлює загальну спрямованість і логіку дослідження (теоретичного або прикладного) та дає відповіді на запитання «Для чого проводять дослідження?». Результат має бути конструктивним, тобто спрямованим на вироблення корисного продукту, технології з кращими якостями, економічними показниками, ніж було раніше.

Мета дослідження формулюється одним реченням із зазначенням **предмета й об'єкта** дослідження. Мета роботи узгоджується з назвою роботи і не тільки називає очікувані результати, а й вказує на те, яким шляхом вони були досягнуті.

Мета конкретизується у **завданнях дослідження**, необхідних для її досягнення (не менше трьох), які формулюються відповідно до послідовності їх розв'язання у дослідженні та **формують заголовки** розділів роботи.

Завдання повинні розглядатись як основні етапи наукового дослідження.

Наприклад, завдання «Вивчити біосферне значення деградації ґрунтів» - це п. 1.1. у Змісті роботи (див. Додаток Б).

Визначення завдань дослідження рекомендується робити у формі переліку дій дослідника, використовуючи дієслівні формулювання: «Вивчити...», «Визначити...», «Виявити...», «Обґрунтувати...», «Встановити...», «Розробити...».

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що **породжує проблемну ситуацію** й обране для вивчення. **Приклади** об'єкта досліджень: ґрунт, ландшафт, добрива, рослина, хвороби та ін.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Чим вужчим буде предмет дослідження, тим глибшим, змістовнішим і цікавішим може бути саме дослідження. **Приклади** предмету досліджень: властивості ґрунту, рівень концентрацій пестицидів у середовищі, рівень засолення і перезволоження земель, характеристики ландшафту, ерозія і порушення земель, види рослин, економічність, екологічність тощо.

Предмет і об'єкт дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження.

Предмет дослідження відповідає на запитання «що вивчають?» і визначає тему кваліфікаційної роботи, що зазначається як її назва.

Об'єкт, предмет, мета і завдання повинні окреслювати **сферу наукового пошуку**, викладеного у кваліфікаційній роботі.

Методика дослідження – це система правил використання методів, прийомів та операцій.

Методи дослідження – це сукупність правил, прийомів та способів пізнання дійсності, спрямованих на вирішення конкретного науково-практичного завдання у певній сфері діяльності [1]. Необхідно чітко вказати, що саме досліджувалось із застосуванням кожного методу, щоб підтвердити логічність і доцільність їх вибору. **Найпоширеніші:** порівняння, абстрагування, аналіз і синтез, аналогії. Крім того, серед основних методів можуть бути й **загальнонаукові та спеціальні** методи досліджень, основу яких становлять системний аналіз, історичний і діалектичний методи, індукція й дедукція, аналіз і синтез, абстрагування, моделювання, прогнозування, експертиза тощо.

Опис наукової новизни – це коротка анотація **нових наукових положень**, запропонованих магістрантом **особисто**. Необхідно показати **відмінність** одержаних результатів від відомих раніше, описати, що одержано **вперше, що удосконалено або уточнено**. Безумовно, враховуючи те, що кваліфікаційна робота – це передусім робота навчально-дослідницького характеру, тому для наукового рівня її результатів достатньо наявності **окремих елементів новизни**. Але автор як науковець-початківець повинен показати уміння правильно визначити вид і рівень новизни одержаного результату і конкретно, не допускаючи узагальнених тверджень, сформулювати положення відповідно до наведених вимог і змісту проведеного дослідження.

Скласти новизну кваліфікаційного дослідження може:

1. Вивчення вже відомого в науці явища на новому експериментальному матеріалі (наприклад, за рахунок особливостей експериментальної вибірки на тих, на кому проводяться дослідження).

2. Перехід від якісного описання відомих у науці фактів до їх чітко визначеної кількісної характеристики (а це можливо через проведення експерименту).

3. Вивчення відомого в науці психолого-педагогічного явища більш сучасними методами

4. Співставлення, порівняльний аналіз протікання реакцій, процесів.

5. Зміна умов протікання процесів.

Для опису наукової новизни рекомендується використовувати формулювання: «Вперше встановлено можливість визначення...», «Дане наукове обґрунтування доцільності проведення...», «Вперше за допомогою комплексних досліджень отримано дані, що дозволяють...», «Доведено можливість застосування...», «Вперше за допомогою ... доведено роль...», «Уперше встановлено можливості...», «Показано ефективність...»,

«Встановлено доцільність проведення...», «Вперше створено і вивчено новий...», «Вперше обґрунтовано і запропоновано нові...», «Установлено характер зв'язку між...», «Науково обґрунтовано нові нормативні параметри...».

Практичне значення одержаних результатів – надаються відомості про використання результатів досліджень або рекомендації щодо їхнього використання. Відзначаючи практичну цінність одержаних результатів, необхідно подати інформацію щодо ступеня готовності до використання або масштабів використання. Практичне значення одержаних результатів «може полягати у можливості:

- вирішення на їх підґрунті того чи іншого практичного завдання;
- проведення подальших наукових досліджень;
- використання тих чи інших даних у процесі підготовки тих або інших фахівців;
- розробити нові методики, які доцільно використовувати у професійній діяльності. Доцільно використовувати такі ключові словосполучення: «На основі ... розроблені ефективні методи...», «Запропонована схема (алгоритм) диференційного підходу до адаптації...», «Обґрунтована ефективність використання...», «Дані, отримані при вивченні..., можуть бути основою для формування ...», «На підставі отриманих даних розроблено програму з удосконалення...», «Запропонована методика дозволяє розширити...», «Визначено фактори...», «Виявлено критерії... є об'єктивними критеріями...», «Розроблено перелік інформативних показників оцінки...», «Доведено доцільність комбінованого застосування...», «Обґрунтовано необхідність визначення показників...», «Запропоновано способи...», «Показана можливість використання...».

Необхідно дати короткі відомості щодо впровадження або перспектив впровадження результатів досліджень із зазначенням назв організацій, в яких здійснена реалізація, форм реалізації та реквізитів відповідних документів.

Апробація наукового дослідження: вказується, на яких наукових конференціях, семінарах (назва, місце, дата і рік) оприлюднено результати дослідження, викладеного у кваліфікаційній магістерській роботі.

Публікації. Надається перелік опублікованих наукових робіт згідно існуючих вимог. Ксерокопії праць надаються в додатках (титульна сторінка збірника чи матеріалів конференції, його зміст, стаття чи теза автора).

Структура та обсяг кваліфікаційної магістерської роботи. Надається інформація щодо загальної кількості сторінок комп’ютерного набору, з них

власне тексту, кількості таблиць, рисунків, додатків. Наводиться перелік структурних складових роботи, кількість використаних джерел.

Наприклад:

Кваліфікаційна робота викладена на 58 сторінках основного тексту. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 58 найменувань, 6 додатків. Робота містить 5 таблиць та 7 рисунків.

Увесь матеріал вступу повинен займати **до 4 сторінок** друкованого тексту.

ОСНОВНА ЧАСТИНА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

В основній частині кваліфікаційної роботи автор повинен виявити уміння лаконічно, логічно й аргументовано подавати науковий матеріал, виконуючи при цьому всі вимоги, що висуваються до друкованих робіт.

У цій частині кваліфікаційної роботи доцільно виділити окремі розділи.

1. Огляд літератури з теми дослідження, завданням якого є встановлення контурів і меж наукового пошуку, визначення його етапів і чітке формулювання завдання власного дослідження (**теоретична частина**).

Для цього необхідно:

1) обрати та опрацювати джерела інформації, в яких можуть міститися матеріали із проблеми дослідження, враховуючи те, що **ознайомлення** з літературою необхідно починати у **зворотному хронологічному порядку**, оскільки зміст видань останніх років може охоплювати матеріали попередніх наукових розробок;

2) визначити коло вчених, які займалися розробкою окреслених питань;

3) систематизувати одержану інформацію і виділити конкретні аспекти вивчення цього питання;

4) уточнити **понятійний апарат** дослідження, тобто пояснення окремих понять та термінів, розуміння яких дозволяє якнайточніше охарактеризувати та пояснити досліджувану проблему;

5) провести **критичний аналіз** виділених аспектів і визначити коло **недостатньо досліджених** питань;

6) зазначити **перспективні напрями** подальших досліджень.

Для більш детального теоретичного обґрунтування проблеми дослідження, враховуючи кваліфікаційний рівень кваліфікаційної роботи, рекомендується проаналізувати **не менше 40-60** літературних джерел як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. При цьому не можна обмежуватися лише переказом наявної інформації, констатацією фактів, отриманих іншими авторами. Необхідно виконати **критично-аналітичний аналіз** інформації,

наголосити на суперечливих моментах, маловивчених чи зовсім не вивчених питаннях, висловити своє власне бачення проблеми.

«Проаналізувавши літературу, слід відібрати не будь-які, а лише **наукові факти**. Це елемент, що становить основу наукового знання, відбиває об'єктивні властивості процесів та явищ. На підставі наукових фактів визначають закономірності, будують теорії й виводять закони. Наукові факти характеризуються такими властивостями, як **новизна, точність, об'єктивність і достовірність.** Новизна наукового факту свідчить про принципово новий, до цього часу невідомий предмет, явище чи процес. Це не обов'язково наукове відкриття, але це завжди **нове знання** про те, що до цього часу було невідомим. Знання нових фактів розширює уявлення про реальну дійсність, збагачує можливості її **змінити, вдосконалити** тощо».

Загальний обсяг аналізованих літературних джерел не повинен перевищувати 20-25% обсягу основної частини кваліфікаційної роботи.

Завершальним етапом цього розділу кваліфікаційної роботи повинен бути аналіз сучасного стану питання, що важливо для визначення перспективи подальшого вивчення проблеми. Аналітичний огляд повинен закінчуватися обґрунтуванням необхідності проведення практичної частини.

2. Матеріали, методи та методики дослідження. Цей розділ повинен містити детальне обґрунтування та опис усіх матеріалів, які було використано під час дослідження, інструментів, обладнання, методів та методик, які було залучено в роботу.

Варто стисло, але аргументовано, змістовно і відповідно до логіки процесу дослідження назвати всі методи і методики, які були використані для виконання поставлених завдань, визначаючи, що конкретно досліджувалося за допомогою того чи іншого методу.

Окрім того, у цій главі необхідно охарактеризувати особливості організації дослідження, зокрема, розкрити його етапи, час, місце й умови проведення. Описують географічне місце проведення досліджень, територіальне розташування досліду, подають загальну характеристику ґрунтово-кліматичних умов зони, де проводились дослідження. Основні елементи погоди характеризують за показниками середньомісячної температури повітря, суми опадів, відносної вологості повітря. Для метеорологічних даних роблять посилання на джерело їх одержання. Погодні умови аналізують, порівнюючи із середніми багаторічними даними за останні роки.

Подають характеристику особливостей об'єкта досліджень. Експериментальна частина починається з вибору об'єктів і методів дослідження. В розділі послідовно і чітко наводиться матеріал щодо методики

закладення та проведення досліду (умови проведення досліджень). Подається схема досліду, методи відбору проб та проведення аналізів, характеристика об'єкта, методів моніторингу та контролю, статистичної обробки експериментальних даних.

Наводять методики проведення статистичного аналізу експериментальних даних та розрахунків економічної ефективності.

3. Виклад результатів дослідження та їх аналіз. У цьому розділі детально висвітлюють **авторські результати** досліджень із наведенням детальної їх характеристики, поясненням, логічним обґрунтуванням та внеском у розв'язання поставленого завдання. Наводяться матеріали, отримані в процесі проведення досліджень протягом одного, двох або трьох років. Усі результати повинні фіксуватися у вигляді протокольного запису в робочому зошиті або журналі. Записи потрібно проводити безпосередньо в процесі роботи.

Необхідно наголосити на повноті виконання завдання дослідження і достовірності отриманих результатів. Обов'язковим елементом розділу є **співставлення** результатів власних досліджень із результатами інших авторів.

Кількість підрозділів дослідної (експериментальної) частини визначається відповідно до обсягу завдань дослідження.

У роботі може бути наявним **економічний розділ**: еколого-економічне обґрунтування прийнятих рішень. У цьому розділі кваліфікаційної роботи слід визначити і навести характеристику виду ефекту, який очікується від запропонованих пропозицій, із подальшим розрахунком та описом кількісновартісних або якісних показників їх ефективності.

Економічне обґрунтування природоохоронних заходів здійснюється через зіставлення їхніх економічних результатів із необхідними для їх упровадження витратами з допомогою показників загального економічного ефекту від цих заходів.

Кожен підрозділ виконаної роботи необхідно завершувати формулюванням коротких змістовних **висновків,** в яких у формі тез подати отримані результати.

ВИСНОВКИ

Загальні висновки до кваліфікаційної роботи є логічним завершенням проведеної науково-дослідної роботи, де узагальнено всі результати виконаного дослідження.

Формулювання висновків здійснюють лаконічно, змістовно відображуючи в кожному з них **поставлене завдання** до роботи. Так, якщо

завдання роботи було сформульовано «Дослідити …», то висновок з цього завдання варто розпочати словами «Досліджено ….» і т.д.

Загальні висновки не повинні замінюватися об'єднанням висновків за розділами та підрозділами, але послідовно та логічно відображати результати кожного з них.

ПРОПОЗИЦІЇ мають містити рекомендації щодо впровадження результатів дослідження у практику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Список використаної літератури повинен містити бібліографічний опис усіх джерел, проаналізованих у процесі виконаного теоретичного та практичного дослідження. За списком використаної літератури зазвичай роблять висновки щодо творчого потенціалу автора, рівня його загальної та наукової культури, ступеня фундаментальності проведеного дослідження. Тому бібліографія повинна бути бездоганною як за своїм змістом, так і за способом оформлення.

Бібліографічний список розміщують після висновків, включають у загальну нумерацію сторінок, але він не береться до уваги при визначенні основного обсягу кваліфікаційної роботи. В тексті роботи повинні бути наведені посилання на всі наведені у списку літератури джерела. Неприпустимо наводити у цьому списку джерела, посилань на які немає в основному тексті роботи.

Групування матеріалу в бібліографічному списку

Важливе значення для списку використаних джерел має спосіб групування літератури. Список повинен бути складений так, щоб його могли використати у своїх подальших роботах спеціалісти спорідненої чи суміжної галузі. У наукових виданнях найпоширенішими є такі варіанти побудови бібліографічних списків: алфавітний, хронологічний, алфавітно-хронологічний, нумераційний, систематичний. Порядок побудови визначається автором, але він повинен бути витриманим від початку до кінця роботи. Не дозволяється комбінувати різні методи групування матеріалу.

Алфавітна побудова – матеріал розміщується в алфавітному порядку прізвищ авторів і назв робіт. Роботи одного автора розміщуються за алфавітом назв чи у хронологічній послідовності їх написання.

Хронологічна побудова – матеріал розміщується у прямій чи зворотній хронології видання, всередині року – за алфавітом прізвищ авторів та назв роботи. Цей спосіб застосовується, як правило, у персональних бібліографічних списках, зокрема у списку робіт автора кваліфікаційної

роботи, іноді в розділах систематичних списків, а в поєднанні з алфавітною побудовою – в алфавітно-хронологічних списках.

Алфавітно-хронологічна побудова – матеріал групують в алфавітно-хронологічні ряди, тобто розміщують за алфавітом назв опису (якщо опис під заголовком) або основних назв (якщо опис під назвою) за правилами, викладеними вище, а при збігові назв опису чи основних назв – у хронологічному порядку (за роком видання документів або датою їх написання). У кожному алфавітно-хронологічному ряді бібліографічні описи робіт одного і того ж автора і (або) колективу авторів із одним і тим же автором доцільно розміщувати у такому порядку: спочатку навести бібліографічні описи творів самого автора (у хронологічному порядку), потім – твори цього автора з одним співавтором (за алфавітом співавторів, а якщо співавтор один і той же, – у хронологічному порядку), з двома і більше співавторами (у хронологічному порядку не залежно від кількості і послідовності авторів).

Нумераційна побудова – матеріали розміщують у порядку перших посилань в основному тексті на документи–об'єкти опису.

Систематична побудова – література групується відповідно до проблем, тем і питань, що розглядаються у роботі. Роботи загального характеру виділяють в особливий розділ. Всередині розділів розміщення матеріалу за алфавітом.

Зв'язок бібліографічного джерела з основним змістом роботи здійснюється за допомогою посилань у тексті із зазначенням номера джерела, поданого у квадратних дужках. Наприклад: [56, 87], або [24–27].

Іншомовні джерела розміщуються за алфавітом після переліку усіх джерел мовою написання кваліфікаційної роботи.

Оформлення списку літератури виконують за ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. Приклад оформлення джерел різних типів наведено у Додатку 9.

ДОДАТКИ

Додатки – це розділ кваліфікаційної роботи, який має допоміжне (довідникове) значення, але є необхідним для більш повного висвітлення проблеми дослідження. До додатків зазвичай виносять плани, програми, анкети, протоколи, інструкції, значні за обсягом таблиці чи графіки, креслення, схеми.

Додатки розміщують після списку використаної літератури. Кожен додаток повинен починатися з нової сторінки. Додатки позначаються

великими літерами українського алфавіту, наприклад «ДОДАТОК А», уникаючи літер Ґ,Є, І, Ї, Й, Ь, або у цифровому форматі – Додаток 1, 2, … тощо. Цей запис повинен бути розміщений угорі праворуч сторінки, а під ним позначають назву додатку, надруковану по центру тексту малими літерами, з першої великої. Таблиці, рисунки, схеми у додатках повинні мати внутрішню нумерацію.

РЕЦЕНЗУВАННЯ

Завершена й перевірена науковим керівником кваліфікаційна магістерська робота **підлягає рецензуванню**. Рецензент має бути визнаним фахівцем тієї галузі, в межах якої виконувалося магістерське дослідження, мати науковий ступінь. Допускають внутрішнє рецензування співробітниками університету, що не працюють на кафедрі, на якій виконується магістерське дослідження. У рецензії мають бути відображені:

– актуальність теми кваліфікаційної роботи;

– переконливість аргументації у визначенні цілей і завдань дослідження;

– ступінь і повнота відповідності зібраних матеріалів меті й завданням дослідження;

– якість обробки матеріалу;

– відповідність змісту й оформлення роботи пред'явленим вимогам;

– обґрунтованість зроблених висновків і пропозицій;

– теоретична і практична значущість виконаного дослідження;

– конкретні зауваження по змісту, висновках, рекомендаціях, оформленню роботи із вказівкою розділів і сторінок;

– рекомендації з оцінки магістерської роботи.

Закінчується рецензія словами: «рекомендована оцінка ...» (за 100-бальною шкалою).

Керівник складає відгук про магістерську роботу, в якому:

– відбито стислий перелік основних питань, розглянутих у кваліфікаційній роботі, глибину викладу матеріалу, співвідношення щодо обсягу окремих частин роботи і ступеня їх значущості;

– охарактеризовано роботу з огляду на її актуальність та практичну значущість поставлених у роботі завдань;

– визначено позитивні елементи роботи, вказано ступінь самостійності слухача в прийнятті окремих рішень, обґрунтуванні висновків і наукової значущості запропонованих рекомендацій;

– висвітлено ставлення здобувача освіти до виконання роботи;

– зроблено висновок щодо рекомендованої оцінки та присвоєння магістрантові відповідної кваліфікації.

10. ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

Робота (з підписами, відгуком керівника і рецензією) подається на кафедру, підписується завідувачем кафедри «Подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи».

Електронна версія кваліфікаційної роботи має бути ідентичною паперовій, після її захисту зберігається на кафедрі.

Захист кваліфікаційних робіт відбувається відкрито на засіданні ЕК за участю членів ЕК, її голови та присутніх здобувачів освіти, а також усіх бажаючих – здобувачів освіти молодших курсів, здобувачів освіти із суміжних спеціальностей, інших стейкголдерів тощо.

Презентація роботи здійснюється в усній формі, тривалістю 10 хв та супроводжується візуальним матеріалом, виконаним у Power Point.

Оформлення презентації повинно відповідати науковому стилю, не бути переобтяженим інформацією, містити конкретні результати досліджень та головні висновки роботи. Загальний обсяг слайдів – до 20 (Додаток 10).

Після виступу-захисту роботи здобувачеві освіти можуть бути поставлені додаткові уточнюючі запитання від присутніх. Відповідь на них повинна бути короткою, лаконічною, структурованою, чіткою. Аргументованість та повнота відповіді є частиною оцінювання роботи.

Результати захисту кваліфікаційної роботи оцінюються в балах, які відповідно конвертуються в оцінки за шкалою ECTS.

Рішення ЕК про оцінювання рівня підготовки здобувачів освіти, а також про присвоєння їм кваліфікації та видачу документів про вищу освіту приймається ЕК на закритому засіданні відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. При однаковій кількості голосів голос голови ЕК є вирішальним.

Результати захисту кваліфікаційних робіт оголошуються в день їх проведення після оформлення протоколу засідання ЕК.

Здобувач освіти, який не захистив роботу або не з'явився на захист без поважних причин, відраховується із закладу вищої освіти як такий, що виконав навчальний план, але не пройшов підсумкової атестації.

Якщо захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним, ЕК встановлює, чи може здобувач освіти повторно подати до захисту ту ж роботу з відповідним доопрацюванням, яке визначає комісія, або повинен розробити нову тему, яка пропонується випусковою кафедрою.

Повторний захист дозволяється тільки під час наступної підсумкової атестації.

Усі засідання ЕК протоколюються, вносяться оцінки, одержані при захисті кваліфікаційної роботи, особливі думки і зауваження членів комісії, вказуються кваліфікація та документ про освіту (з відзнакою чи без відзнаки), що видається випускнику.

Окремі частини кваліфікаційних магістерських робіт, що містять цінні рішення та пропозиції, ЕК може рекомендувати до друку у фахових виданнях України чи апробувати на наукових конференціях, симпозіумах, засіданнях наукових товариств.

Магістранти, які виявили здібності до наукової роботи, виконали магістерське дослідження на високому науковому рівні, можуть бути рекомендовані до подальшої наукової діяльності в аспірантурі.

11. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Система забезпечення академічної доброчесності, запобігання та виявлення академічного плагіату є невід'ємною складовою внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти і включає в себе:

1) заходи, спрямовані на ознайомлення учасників освітнього процесу із поняттями та вимогами академічної доброчесності;

2) виявлення порушень академічної доброчесності учасниками освітнього процесу;

3) порядок прийняття відповідних рішень за порушення вимог академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– надання достовірної інформації про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;

– самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Здобувачі вищої освіти повинні неухильно дотримуватися положень про академічну доброчесність.

Всі випускні кваліфікаційні роботи в обов'язковому порядку проходять перевірку на оригінальність та рівень дотримання зазначених вимог.

Максимальний обсяг запозичень та цитувань для кваліфікаційних робіт (проєктів) не повинен перевищувати допустимі норми, а робота допускається до захисту за умови, якщо її текст визнається оригінальним (з високою унікальністю) в межах, визначених у п. 4.4. «Положення про порядок запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових, навчально-методичних, кваліфікаційних та навчальних роботах у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна», затвердженого рішенням Вченої ради від 24.04.2025 (протокол №3) і введеного в дію наказом президента Університету від 24.04.2025 №66 (https://uu.edu.ua/upload/universitet/normativni_documenti/academic_dobrochesnist/N66_Polozhennya_Antiplagiat_2025.pdf).

Шкала оцінки залежно від кількісного показника рівня оригінальності твору для кваліфікаційних робіт магістрів

Оригінальність тексту	Рівень оригінальності твору	Рекомендована дія
понад 80%	Високий	Текст вважається оригінальним та не потребує додаткових дій щодо запобігання неправомірним запозиченням. Передається на розгляд Експертній комісії
від 60% до 80%	Задовільний	Наявні окремі ознаки академічного плагіату. Слід пересвідчитись у наявності посилань на першоджерела для цитованих фрагментів. Передається на розгляд Експертній комісії, яка визначає необхідність повторної перевірки
від 40% до 59%	Низький	Наявні певні ознаки академічного плагіату, але матеріал може бути прийнятий за умови доопрацювання з обов'язковою наступною перевіркою на оригінальність доопрацьованого твору
менше 40%	Неприйнятний	Наявні істотні ознаки плагіату. Матеріал до розгляду не приймається

Виявлені у тексті твору запозичення вважаються правомірними, якщо вони є:

– власними назвами (індивідуальними найменуваннями окремих одиничних об'єктів, у т.ч. найменуваннями установ, назвами праць, які досліджувалися у творі, бібліографічними посиланнями на джерела та ін.);

– усталеними словосполученнями, що характерні для певної сфери знань;

– належним чином оформлені цитуваннями;

– самоцитуванням (фрагментами тексту, що належать автору твору, опубліковані або оприлюднені в електронній формі ним в інших творах), якщо воно допускається редакційною політикою видання;

– сталими методиками розрахунку елементів конструкцій, вузлів, характеристик, показників тощо.

Показники оригінальності (унікальності) академічних текстів (у %) можуть бути змінені за рішенням випускових кафедр/циклових комісій, Вченої ради навчально-виховного підрозділу, СВР, редколегії, оргкомітету конференції та фіксуються у відповідному протоколі засідання з урахуванням специфіки спеціальностей із зазначенням підстав такої зміни, але не може бути суттєво нижчою за рекомендовані. Ця норма доводиться до відома здобувачів освіти (авторів).

У ході виконання певних етапів кваліфікаційної роботи здобувач освіти може самостійно виконувати перевірку тексту на оригіналність та наявність у них плагіату, використовуючи низку безкоштовних програм, які знаходяться в мережі Інтернет у вільному доступі:

Candy Content (https://candy-content.com/);

Duplichecker (https://www.duplichecker.com/);

JustDone (https://justdone.com/plagiarism-checker).

Candy Content – онлайн-сервіс для перевірки текстів на унікальність та плагіат. Сервіс дозволяє перевіряти тексти будь-якою мовою в Інтернеті. Candy Content використовує власний метод аналізу на основі алгоритму шинглів, який є класичним стандартом антиплагіатних інструментів.

Duplichecker – онлайн-інструмент для перевірки текстів на плагіат, який допомагає письменникам, блогерам та студентам у всьому світі забезпечити оригінальність їхнього контенту. Duplichecker використовує передові алгоритми пошуку для аналізу тексту, порівнюючи його з мільйонами джерел в Інтернеті.

JustDone – AI-потужний онлайн-інструмент для перевірки текстів на плагіат, який швидко виявляє та виправляє плагіат, забезпечуючи унікальність Вашої роботи. JustDone використовує передові алгоритми для порівняння вашого тексту з мільярдами вебсторінок та документів, надаючи детальні звіти про будь-які збіги.

Роботи, що містять ознаки академічного плагіату, до захисту не допускаються.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лисенко А. М., Акімов С. С. Методологія, методика, метод: сутність понять та особливості їх прояву у сфері податкового планування, аналізу та аудиту. Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Економічні науки Випуск 3 (70), 2023. - С 129 – 136. https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/b4b699d9-6b3d-418d-83ed-93ae68d9f4cc/content

2. Горбунова К.М., Літвінчук С.Б. Методичні рекомендації з підготовки до підсумкової атестації здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Професійна освіта» (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) спеціальності 015.37 «Професійна освіта» (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) денної та заочної форми здобуття вищої освіти. Навчальне видання. Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв: 2023. 71 с. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/13848/1/pidsumkova-atestaciya-magistr-gorbunova.pdf.

3. Мовчан В.О., Сергійчук Н.М., Мележик О.В, Ілюк Н.А. Методичні рекомендації до виконання випускної кваліфікаційної роботи. Методика підготовки і порядок захисту. Київ: Університет «Україна», 2022. 38 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Зразок заяви про затвердження теми кваліфікаційної роботи (проєкту)

Керівнику _____
(назва навчально-виховного підрозділу)
Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна»
_____
(науковий ступінь, вчене звання, ПІП керівника)
здобувача освіти групи _____
(шифр групи)
освітньої програми
_____
(шифр, назва освітньої програми повністю)
освітнього рівня _____
(назва освітнього рівня)
курсу (курс) _____
денної/заочної форми здобуття освіти
(підкреслити)
_____
(ПІП здобувача освіти)

Заява

Прошу дозволити мені виконання кваліфікаційної роботи (проєкту) на тему «_____» та призначити науковим керівником _____ _____.
(науковий ступінь, вчене звання, ПІП наукового керівника)

«____» _____ 20___ р. Підпис

Віза наукового керівника

Додаток 2

Заклад вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Навчально-виховний підрозділ _____
Кафедра _____
Освітній рівень _____
Освітня програма _____
Спеціальність _____
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____
«_» _____20__р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЄКТ)

_____
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача освіти)

І. Тема роботи
_____
_____
керівник роботи _____,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом президента Університету «Україна» від «____» _____ 20__ року №____.

2. Термін подання здобувачем освіти роботи
_____.

3. Вихідні дані до роботи
_____
_____
_____
_____
_____
_____
.

4. Дата видачі завдання «_» _____20__року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи (проєкту)	Строк виконання етапів роботи (проєкту)	Примітка

Здобувач освіти _____ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Додаток 3

ВІДГУК
керівника кваліфікаційної роботи (проєкту)

освітнього ступеня «магістр»,

виконаного на тему: _____
_____
_____
_____

здобувачем освіти _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

(Складається в довільній формі із зазначенням головної мети кваліфікаційної роботи (проєкту), на замовлення якої організації він виконаний (у рамках науково-дослідної роботи кафедри, підприємства, НДІ тощо); відповідності виконаного КР (КП) завданню; ступеня самостійності при виконанні КР (КП); рівня підготовленості здобувача освіти до прийняття рішень; умінь аналізувати необхідні літературні джерела, приймати правильні рішення, застосовувати сучасні системи та інформаційні технології, обробляти та аналізувати результати експерименту; найбільш важливих теоретичних і практичних результатів, їх апробації (участь у конференціях, семінарах, оформлення патентів, публікація в наукових журналах тощо); загальної оцінки виконаної КР (КП), відповідності якості підготовки здобувача освіти вимогам освітньої програми і можливості присвоєння йому відповідної кваліфікації; інші питання, які характеризують його професійні якості).

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту)

_____	_____	_____
(посада, вчене звання, ступінь)	(підпис)	(прізвище, ініціали)

Додаток 4

НАПРАВЛЕННЯ НА РЕЦЕНЗІЮ

Шановний _____
(вчене звання, прізвище та ініціали)

Прошу Вас до «___» _____ 20__ р. підготувати та надати рецензію
(дата надання рецензії)
на кваліфікаційну роботу (проєкт) здобувача освіти
_____
(ПІП здобувача освіти)
на тему _____
_____
_____
_____
повна назва теми кваліфікаційної роботи (проєкту)

Завідувач кафедри (підпис) ПІП

«____» _____ 20__ р.

Додаток 5

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу (проєкт)

освітнього рівня «магістр»

виконаний(у) на тему: _____
_____
_____

здобувачем освіти _____
_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

(Складається в довільній формі із зазначенням: відповідності КР (КП) затвердженій темі та завданню на кваліфікаційне проєктування; актуальності теми; реальності КР (КП) (його виконання на замовлення підприємств, організацій, за науковою тематикою кафедри тощо); ступеня використання сучасних досягнень науки, техніки, виробництва, інформаційних технологій; оригінальності прийнятих рішень та отриманих результатів; наявності та повноти експериментального підтвердження прийнятих рішень; відповідності оформлення згідно ДСТУ, ЕСКД; можливості впровадження результатів КР (КП); недоліків КР (КП); оцінки КР (КП) за 4-бальною системою і можливості присвоєння здобувачу освіти відповідної кваліфікації (згідно з освітньою програмою).

Рецензент _____ _____
(посада, вчене звання, ступінь) (підпис) (прізвище, ініціали)

Печатка установи, організації рецензента
(тільки для зовнішнього рецензента)

Додаток 6

Заклад вищої освіти
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Інститут біомедичних технологій
Кафедра мікробіології, сучасних біотехнологій, екології та імунології

ОП «Конструктивна екологія та пермакультура»
(назва освітньої програми)
Е2 Екологія
(шифр і назва спеціальності)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістр

_____
_____

(назва роботи)

здобувача освіти
_____
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача освіти)

Науковий керівник
_____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент
_____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри,
_____
науковий ступінь, вчене звання
_____ _____
підпис прізвище, ім'я, по батькові
«____» _____ 20___ р.

Київ – 20____

Додаток 7

Зразок оформлення анотації (реферату)

АНОТАЦІЯ (реферат)

Бондар А.А. Оцінювання якості інноваційного пробіотичного препарату «Апібакт»: кваліфікаційна робота магістра за спеціальністю Е2 Екологія. Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». Київ, 2025.

У роботі висвітлено результати комплексного дослідження впливу інноваційного пробіотичного препарату з апіпродуктами «Апібакт» на рівень здоров'я людини з акцентом на функціональний стан шлунково-кишкового тракту та імунної системи. Метою роботи було науково-практичне обґрунтування ефективності регулярного застосування мультипробіотичного препарату «Апібакт» для нормалізації процесів травлення, зменшення проявів дисбіотичних порушень та підвищення показників імунної системи в умовах сучасного антропогенного навантаження.

Дослідження проводилося за участю 60 добровольців віком 20–45 років із функціональними порушеннями травлення, які були розподілені на контрольну (20 осіб) та експериментальну (40 осіб) групи. Учасники експериментальної групи приймали препарат «Апібакт» у дозі 10 мл двічі на добу протягом 30 днів. Оцінка ефективності включала аналіз об'єктивних показників травлення (частота дефекацій, консистенція випорожнень за шкалою Бристоля, частота здуття живота), лабораторних імунологічних параметрів (рівень лейкоцитів, лімфоцитів, секреторного Ig A в слині) та суб'єктивних показників самопочуття за візуально-аналоговою шкалою.

Встановлено, що регулярне застосування «Апібакту» сприяло достовірному покращенню функціонального стану ШКТ. При прийомі частота дефекацій зросла з 1,1 ± 0,3 до 1,9 ± 0,4 разу на добу, що відповідало фізіологічній нормі, тоді як частота здуття живота зменшилася більш ніж у 2,5 раза – з 4,5 ± 1,2 до 1,8 ± 0,7 разу на тиждень. Консистенція випорожнень достовірно наблизилася до оптимальних значень, збільшившись із 3,2 ± 0,8 до 4,9 ± 0,6 бала за шкалою Бристоля.

Суб'єктивна оцінка самопочуття учасників підтвердила комплексний позитивний вплив препарату на якість життя. Інтегральний показник загального фізичного та психоемоційного стану в експериментальній групі зріс із 6,3 ± 1,2 бала до 8,9 ± 0,8 бала на 30-й день спостереження, що відображає зниження рівня втоми, нормалізацію сну та підвищення працездатності.

Практичне значення роботи полягає у розробці науково обґрунтованих рекомендацій щодо курсового застосування препарату «Апібакт» (тривалістю 30 днів, 2–3 рази на рік) як ефективного засобу корекції функціональних порушень травлення, профілактики дисбіозу та підвищення неспецифічної резистентності організму. Отримані результати підтверджують перспективність використання інноваційних апіпродуктів у складі пробіотичних препаратів у профілактичній та клінічній практиці.

Роботу викладено на 64 сторінках, результати досліджень зведено до 7 інформаційних таблиць. При написанні роботи використано 82 літературних джерела, серед яких 52 – іншомовних.

Ключові слова: мікробіом, дисбіоз, пробіотики, «Апібакт», імуномодуляція, продукти бджільництва, гомеостаз.

Додаток 8

Приклад оформлення змісту кваліфікаційної роботи (проєкту)

ЗМІСТ

Вступ 3

Розділ 1. НАЗВА (відображає огляд літератури та результати попередніх досліджень з теми дослідження)

1.1. Біосферне значення деградації ґрунтів 6

1.2. Аналіз міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення проблеми деградації ґрунтів 9

1.3. Потенціал пермакультури у вирішенні глобальних проблем людства 19

Розділ 2. МАТЕРІАЛИ, МЕТОДИ ТА МЕТОДИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Матеріали дослідження 24

2.2. Методи дослідження 32

2.3. Методики чи умови дослідження 40

Розділ 3. НАЗВА (відображає практичну частину дослідження)

3.1. Інтенсивність нарощування родючого шару ґрунту 44

3.1.1. Умови формувнаня родючого шару грунту 43

3.1.2. Результати біохімічного аналізу грунту 44

3.2. Аналіз біотичної складової грунту 52

3.3. Практичні рекомендації щодо впровадження технології 56

Розділ 4. НАЗВА (відображає практичну частину дослідження та рекомендації)

Висновки 57

Список використаних джерел 59

Додатки 61

Додаток 9

Приклади оформлення списку використаної літератури
(відповідно до ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання)

Статті в журналах

Котляревський Я.В., Князєв С.І., Мельников О.В. Напрями розвитку культурних рослин. Наука та ботаніка. 2015. Т. 11. № 2. С. 5–19.

Surianinov M., Shyliaiev O. Calculation of plate-beam systems by method of boundary elements. International Journal of Engineering and Technology (UAE). 2018. V. 7. no. 2. P. 238-241. DOI: 10.14419/ijet.v7i2.23.11927.

Книги

Іванченко Ю.Ю. Культурні рослини: Походження та значення. Київ, 2006. 314 с.

Нечитайло В.А., Кучерява Л.Ф., Баданіна В.А. Культурні рослини України. Київ: Фітосоціоцентр, 2008. С. 124–139.

Матеріали конференцій

Рум'янков Ю.О. Визначення тривалості органічного та вимушеного спокоїв у видів роду Celtis L. в умовах дендропарку «Софіївка» НАН України. *Матеріали міжнародної конференції* «Старовинні парки та ботанічні сади України» (15-17 квітня 2011 р., м. Умань). Умань, 2011. С. 134–135.

Дисертаційні роботи та автореферати дисертацій

Оскантюк В.М. Рід Cotinus Mill. у Правобережному Степу України (біологія, екологія, інтродукція, використання): дис. ... канд біол. наук: 03.00.05. Київ, 2017. 192 с.

Маковський В.В. Біолого-екологічні особливості представників родини Vitaceae Juss. за їх інтродукції в Правобережному Лісостепу України: автореф. дис… канд. біол. наук: 03.00.05. Київ, 2021. 22 с.

Нормативні документи

Про вищу освіту: Закон України від 05.09.2016 р. № 2145-VIII. *Голос України*. 2016. 27 верес. (№ 178-179). С. 10-22.

Положення про академічну доброчесність: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2017 р. № 1060. Офіційний вісник України. 2018. № 5. С. 430–443.

Електронні ресурси віддаленого доступу

Центри походження та різноманітності культурних рослин. URL: https://pidru4niki.com/77501/prirodoznavstvo/tsentri_pohodzhennya_riznomanitnosti_kulturnih_roslin (дата звернення: 19.03.2018).

Додаток 10

Підготовка презентації до захисту магістерської роботи

Мета презентації; забезпечення стислого та наочного подання **основних** результатів магістерської роботи. Створюючи презентацію, здобувачі освіти повинні вирішити два важливих завдання:

1. Створити короткий анотований конспект свого виступу.

2. Викласти результати досліджень та їх основні положення.

Презентацію до магістерської роботи рекомендовано виконувати за допомогою програмного забезпечення MS POWER POINT.

Структура презентації:

1-й слайд – тема магістерської роботи, прізвище доповідача та керівника, рік захисту;

2-й слайд – актуальність теми магістерської роботи та проблема дослідження;

3-й слайд – об’єкт та предмет дослідження;

4-й слайд – головна мета та завдання магістерської роботи;

5-й слайд – методи дослідження.

На наступних слайдах відображають опис результатів дослідження, якщо треба – їх статистичне обґрунтування, зокрема з використанням комп’ютерних програм. На останніх одному-двох слайдах відображають загальні висновки та рекомендації до впровадження результатів магістерської роботи.

Кількість окремих слайдів презентації залежить від особливостей доповіді магістранта. Розробляючи презентацію, слід **дотримуватися таких вимог:**

– тривалість доповіді становить 7-10 (до 15) хв;

– максимальна кількість слайдів не повинна перевищувати 20;

– використовувати ключові слова і фрази, а не речення;

– текстовий матеріал подають у схемах та діаграмах, числовий – у 34 таблицях або діаграмах (графік – демонстрація змін у часі, діаграма – демонстрація відношення частини до цілого, гістограма – демонстрація порівнянь);

– матеріал має бути підкріплений графічними зображеннями та відеофрагментами;

– дотримана логіка викладу та грамотність;

– **доповідь магістра доповнює інформацію на слайді, а не дублює її**;

– ефекти анімації не заважають сприйняттю, а акцентують увагу на потрібних моментах доповіді;

– текст легко читається (мінімальний розмір шрифту 18-20, напівжирний);

– фон, колір тексту та діаграм пасують і відповідають правилу трьох основних кольорів та їх відтінків;

– шаблон оформлення однаковий для всіх слайдів презентації;

– дотримуватися контрасту між текстом, фоном і графікою.

Створення презентації – справа особлива, що залежить від рис характеру доповідача та аудиторії, перед якою він виступає. Але бажано дотримуватись **таких рекомендацій:**

– використовуйте (якщо можна) стандартні шаблони презентацій, бо вони вже пророблені дизайнерами;

– пам'ятайте, що погляд завжди спускається із правого верхнього кута в лівий нижній кут, тому розміщуйте більш важливі об'єкти у правому верхньому куті, а в лівому нижньому – менш важливі;

– зважайте на умови розділення слайда документа на різні зони;

– урівноважуйте об'єкти відносно «золотої лінії»;

– пам'ятайте, що у перший момент сприйняття увага прикута до кутів слайда;

– обирайте відповідний стиль розмітки і рідше користуйтесь розміткою «Пустий слайд»;

– притримуйтесь того, що вільна, «невикористана» площа наочної поверхні може становити до 30 %; використана – не більше 70 %;

– обережно змінюйте фон і кольорові співвідношення тексту та фону;

– пам'ятайте, що команда «Застосовуйте шаблон оформлення» діє на всі слайди вашої презентації і не може бути застосована тільки до цього слайда;

– використовуйте короткі текстові описи, якомога більше таблиць, схем, діаграм, рисунків та ін.;

– пам'ятайте: щоб об'єкт з'явився, а потім зник, створіть два однакові слайди, але на другому вимкніть ефекти анімації;

– не застосовуйте яскравих і строкатих допоміжних об'єктів;

– не застосовуйте багато ефектів анімації;

– обережно використовуйте ефекти анімації для «решти» об'єктів, інакше вони почнуть пересікати попередні та мерехтіти в очах:

- «виповзання» – він надто повільний;
- «поява тексту по літерах» – він також суттєво призупинить вашу презентацію;
- пам'ятайте, що не варто без особливої потреби застосовувати ефекти до заголовків слайда;

– дотримуйтесь єдиного стилю розміщення об'єктів;

– оберіть певні (однакові) типи ефектів для однакових за суттю об'єктів;

– пам'ятайте: на читання кожних 6 символів потрібно мінімум 1 секунда, а сумарний час «проявлення» слайда не повинен перевищувати 3-5 секунд, крім випадку, коли вам дійсно треба затримати появу об'єкта.

Основні рекомендації до відображення тексту:

– лаконічний текст сприймається краще, ніж текст, засмічений додатковими елементами;

– в горизонтальній колонці бажано використовувати не більше 40-50 знаків, у тексті з більш довгими рядками важче шукати початок наступного рядка;

– шрифт, що найкраще читається, – 16-20 розміру, через два інтервали, не використовуйте шрифтів, менших за 10 пунктів;

– виділення (напівжирний, курсив, ущільнений шрифт) треба використовувати обережно; надлишок виділених фрагментів може виглядати нав'язливо;

– доцільно використовувати короткі абзаци, які мають перевагу над довгими, не розбитими на абзаци текстами;

– текст із обрамленням привертає більш пильну увагу, ніж без нього.

Створюючи таблиці у презентації, слід дотримуватись таких **рекомендацій:**

– частіше застосовуйте лінії завтовшки в 0,5 або 1 пункт;

– не застосовуйте ліній, товщина яких понад 3-4 пункти;

– не використовуйте більше трьох стилів ліній у вашій таблиці;

– уникайте оформлення таблиці подвійними лініями;

– застосовуйте центровані абзаци в заголовках таблиці;

– не використовуйте більше як два варіанти заливки таблиці;

– уникайте заливки таблиці сірим кольором (інтенсивність понад 30); забезпечуйте зазор між текстом таблиці та її границею не менше як 3 пункти, а краще 6 або 9 пунктів;

– формуйте таблицю так, щоб був виділений тільки один рядок (колонка) з найважливішим результатом.

Використовуючи діаграми, дотримуйтесь таких **рекомендацій**:

– не зловживайте ефектами об'єму, інакше ви втратите наочність вашої діаграми;

– використовуйте різноманітні варіанти штрихів;

– виділяйте червоним кольором найважливіший графік;

– використовуйте максимально контрастні кольори для різних графіків (краще різноманітні штрихи);

– не використовуйте велику кількість графіків на одній діаграмі.

Вибираючи кольори, пам'ятайте, що за рангом комфортності-дискомфортності **колірні поєднання** розташовуються в такому порядку:

1. Зона комфортності: синій на білому, чорний на жовтому, зелений на білому, чорний на білому, жовтий на чорному, білий на чорному, зелений на червоному, червоний на жовтому.

2. Нейтральне сприймання: білий на синьому, червоний на білому, синій на жовтому, оранжевий на чорному, жовтий на синьому, оранжевий на білому, білий на зеленому.

3. Зона дискомфортності (не рекомендовано використовувати): червоний на зеленому, коричневий на білому, білий на коричневому, коричневий на жовтому, жовтий на коричневому, білий на червоному, жовтий на червоному.

Презентацію слід підготувати на день попереднього захисту магістерської роботи на кафедрі. Здобувач освіти подає презентацію в роздрукованому вигляді членам ЕК під час захисту магістерських робіт».

Науково-методичне видання

Укладачі

Мовчан Валентина Олексіївна

Сергійчук Наталя Миколаївна

Мележик Ольга Вікторівна

Ілюк Наталя Анатоліївна

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.

Методика підготовки і порядок захисту

Спеціальність Е2 Екологія

ОП «Конструктивна екологія і пермакультура»

Формат 60х84/16. Ум.-друк арк. 3,3.
Наклад 50 пр. Зам. № _____

Видавець і виготовлювач: Університет «Україна»
03115, м. Київ, вул. Львівська, 23, тел./факс: (044) 424-40-69, 424-56-26
E-mail: ukraina.vdk@email.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК№ 405 від 06.04.2001